

701

MONUMENTUM

VIRTUTIBUS ATQUE MERITIS

VIRI,

DUM IN VIVIS ESSET,

MAGNIFICI, CONSULTISSIMI, DOCTISSIMI

JOHANNIS ADOLPHI POPPE,

IN

UTROQUE JURE DOCTORIS,

REIPUBLICAE HAMBURGENSIS

PROTOCONSULIS,

A. R. S. CIODCCCVII, DIE XXVIII AUGUSTI,

INOPINATO, SED PLACIDE, DEFUNCTI,

EX

DECRETO SENATUS AMPLISSIMI

PIA MOESTAQUE MENTE

POSUIT

JOHANNES MAURITIUS HENRICUS GERICKE,

J. U. L., MORALIUM PROFESSOR PUBLICUS,

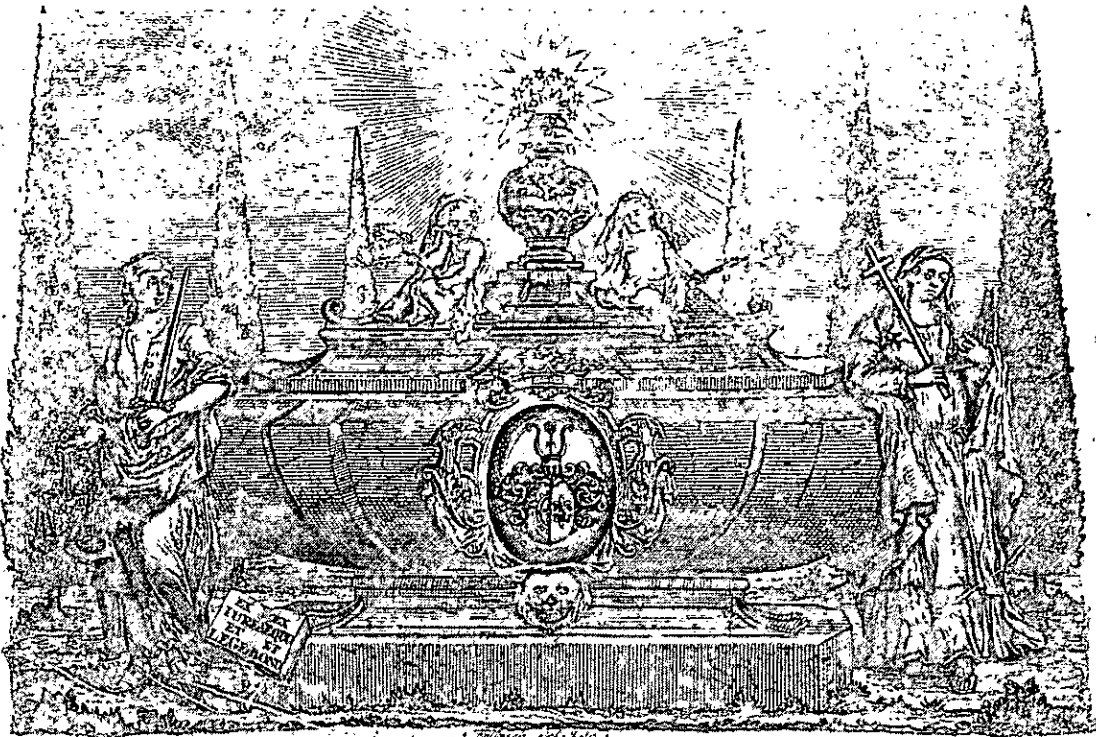
EOQUE ANNO GYMNASII RECTOR.

HAMBURGI

TYPIS GOTTL. FRID. SCHNIEBES, AMPLISSIMI SENATUS,

GYMNASII ET JOHANNI TYPOGRAPHI

Si boni civis obitu respublica quaevis detrimentum capit; majus omnino accipiet, si ille simul litterarum solida cognitione, habituque eas in salutem civitatis vertendi, pollebat. Maximum vero reipublicae enasci damnum puto ejusmodi viri occasu, qui, praeterquam quod bonus civis, et eruditus valde exercitatus habilisque fuit, etiam in magistratibus gerendis justum, prudentem, alacrem fortemque, et moribus et factis officia sua exsequentem se praebuit.

Eam vero jacturam, gravem profecto, fecit Hamburgum! **VIR** enim magnificus, consultissimus, doctissimus, **JOHANNES ADOLPHUS POPPE**, J. U. D., Reipublicae **PROTOCONSUL**, Princepsque Senatus subito e vita discessit. Hujus **VIRI** memoriam ut posteritati mandarem, Senatus amplissimi decreto excitatus sum: sed dubito, num in describendo **VIRO** vires mihi sufficiant, atque ad vitam **EJUS** exponendam, ea, qua deceret, facundia, concinnitate, nitore gratiaque sermonis uti valeam, sic, ut officio votoque meo satisfaciam. Certissime autem persuasum mihi habeo, **VIRI** defuncti imaginem civium animis ita inhaerere, ut adumbrare eam potius ac depingere mihi liceat. Hac autem ratione **PROTOCONSULIS** vitam recitandam esse arbitror, ut primum de ortu, gente et consanguineis **EJUS**, quantum explorare potui, tum de institutione **ILLIUS** privata atque publica agam; dein honores vitamque, tam publicam, quam privatam, recenseam; tum de animi **EJUS** excellentia, corporisque forma

IV

et constitutione commemorem, et tandem de improvise ILLIUS occasu quaedam adjungam. *

Natus est JOHANNES ADOLPHUS POPPE a. Chr. 1727, die 27 Maji, Hamburgi, *patre JOHANNE ADOLPHO POPPE*, viro inter negotiatores Hamburgenses eo tempore aestumatissimo; *matre* vero *ANNA CATHARINA MUSICK*. *Avus* Ipsi fuit *LUDOLPHUS HENRICUS POPPE*, aequae mercatoris negotiis fungens, et *avia AGENIES REUSS*, excubiarum Batavarum praefecti, Hagae Comitum degentis, filia. Ex parte *matris* autem *avum* habuit *JOHANNEM MUSICK*, verbi divini apud Mohrburgenses ministrum, et *aviam CATHARINAM MARIAM JARRE*. Num, et quamdiu Noster dulcedines fructusque consuetudinis ex avis perceperit, mihi non liquet; sed jucundissimo usu et congressu, ab incunabulis ad senectutem usque, laetatus est cum matre, firmissima valetudine fruente; siquidem, dum *IPSE* septuagesimum aetatis annum agebat, praestantissima illa matrona demum obiit, postquam annum aetatis nonagesimum et quintum superaverat.

Haud vero parentum Suorum unica proles fuit Noster, quippe ex conjugio eorum sex descenderunt liberi, inter quos Noster tertium in serie locum obtinuit, quia filius unus, unaque filia natu ILLO majores fuere, tres autem filiae ordine EUM exceperunt.

Fratrem unicum, natu majorem, salutavit *LUDOLPHUM HENRICUM*, qui rebus commercii addictus, in Hispania, et quidem Gadiibus domicilium sibi constituit, ibique in matrimonium se collocans, duos filios, filiamque unicam suscepit.

Ex IV sororibus primogenita, aequae Nostro natu major, *ANNA CATHARINA*, nupta est cum *Luca Friderico KLENTZ*, negotiatore versatissimo, peperitque filium, *Adolphum Philippum Carolum Bernhardum*, atque duas filias, nimirum *Catharinam Elisabetham Ulricam* et *Annam Agnetam Bernhardinam*, uxorem postea, tam viduam negotiatoris notissimi *Claes Friderici Tamsen*.

Altera soror, sed, uti sequentes, natu Nostro minor, fuit *MARIA ELISABETH*, quam *Martinus Bernardus PRINTZ*, mercatoria negotia exercens, matrimonio sibi junxit, ex quo nulla exstat suboles.

Tertia sororum *CATHARINA ADOLPHINA*, atque quarta *FRIDERICA AMALIA* in coelibatu perseveravere.

His cum consanguineis germanis Nostrum assidue quidem, attamen haud nimis sollicito animo, et prudenter educarunt parentes; atque, quum ILLE adoleret, tum bonis litteris artibusque liberalibus EUM imbui, tum EJUS animum praeceptis sanae Rationis et fidei Christiano-Lutheranae doctrinis formari studuerunt; simulque ad officia SUA exsequenda, ad cupidines coercendas, ad labores perferendos, mature, et felicissimo eventu assuefecerunt; siquidem omnis Filii hujus vita votis, curis, studiisque pa-

rentium Suorum optime respondebat. Adultus JOHANNES ADOLPHUS, Johannei alumnus adscriptus, ejusque praeceptorum institutione sic usus est, ut in litteris, quas humaniores vocant, ediscendis plurimis condiscipulis palmam praeriperet. Interea, dum in hoc Lyceo commorabatur, institutione quoque inter privatos parietes fruebatur *Georgii Henrici Schultze*, verbi divini ad aedem S. Joannis praeconis, qui ingenio suo et sagacitate in philosophicis doctrinis, et ampla sua philologica scientia adolescentem nostrum, discendi cupidissimum, admodum sublevabat, uti IPSE postea saepissime et grata mente fatebatur.

Anno 1746, die 28 Martii, Juvenem nostrum, qui Johanneo valedixerat, *Michael Richey*, Historiarum et graecae linguae Professor Publicus, eo anno Gymnasii Rector, postquam EUM perichitatus et expertus erat, in album civium Gymnasii rite retulit. Praeerant desuper tunc scholis Gymnasii *Joh. Christianus Wolf*, Phys. et Poet., *Christophorus Henricus Dörnemann*, Mathematicum, *Hermann Samuel Reimarus*, Hebr. et OO. LL., *Henricus Theophilus Schellhafer*, J. U. D., Moraliū, et *Paulus Schaffshausen*, Log. Methaphys. et Eloqu. Professores. Quos ad unum omnes praeceptores salutavit, nec properavit in academiam, sed triennium in Gymnasio bene, atque in Suum commodum, collocavit. Praeter eas enim doctrinas, quae ibi tractantur, etiam elementa Jurisprudentiae, cui SE dicaverat, et imprimis juris Romani, ediscere adlaboravit. Quod quantumque inde nascatur commodum, si quis aliquam, eamque generalem ejus litterarum generis, cui se addixit, notitiam sibi conciliat ante, quam ad academiam transit, nemo nisi ignarus negare potest; quia illae litterae, primis licet labris degustatae, tamen haud ignotae, multo facilius postea ediscuntur. Absoluto triennio optime instructus, et bene, ut non melius, praeparatus, a. 1749 Jenam SE contulit, ut in hoc inusarum hospitio varias amplasque Jurisprudentiae provincias penitus, et per totum earum ambitum, perscrutaretur atque cognosceret. In hac illustri Schola, qua tunc temporis, inter alios, *Buder*, *Engau*, *Hellfeld*, *Heimburg*, *Brockes*, *Gnüge*, *Wiedeburg*, *Sorber* atque *Daries* florere, VIR juvenis noster non eas solum doctrinas, quae ad Jurisprudentiam pertinent, aut cum ea junctae sunt, v. gr. politica, mathefis forensis, medicina legalis, sed philosophicas etiam disciplinas perdidicit et exploravit.

Ex his celeberrimis doctoribus et Jureconsultis Juvenis noster praecipue et, sane familiariter, usus est, consuetudine, ut institutione quoque *Dariesii*, eidemque totius vitae academicae cursum et rationem commisit, et ad ejus consilia studiorum Suorum ordinem formamque constituit. Quot autem, quantaque ex hac consuetudine cum illo Philosopho acutissimo, ejusque scientia et prudentia in civem academicum nostrum redundaverint commoda, IPSE saepissime et vel in postremo vitae Suae stadio, in amicis conventibus gratissima mente laudabat, atque in exponendis magnis, inde perceptis, utilitatibus facundissimus erat.

VI

Ab solutis academicis studiis. VIR juvenis noster in animo habebat; Jenae commorandi, eo fine, ut SIBI institutione, et lectionibus publicis privatisque viam ad munus Professoris juris muniret; quum autem domesticae causae et rationes reditum in patriam ab Eo poscerent, illud propositum in medio reliquit. Abiit igitur ab academia Jenensi, et Giesam profectus est; ut ibi academicis honoribus ornaretur. Quo loco etiam praestitis praestandis a. 1753 d. 27 Febr. Juris utriusque Doctoris dignitatem, cum juribus eidem adnexis, obtinuit. Quo solemnī actu dissertationem, perfectam juris Romani cognitionem Suam abunde commōstrantem: *de incongrua legum quarundam Digestorum, doctrinam de legatis sistentium, adplicatione*, publice et sine Praefide defendit. Quibus rebus peractis, omīssisque in alias regiones itineribus, Hamburgum rediit, quo, pro more ejus seculi, Juris utriusque Licentiatum SE adnunciavit.*

Quamvis autem solidae eruditionis rumor IPSI jam praeivisset, mox, quum praesens erat, illum neūtiqum justo minus de Eo praedicasse, emicuit. Dexterrima enim mentis indole, patriae amore haud fucato, motum probitate et urbanitate eum SE praebebat, uti boni omnes expectarant, quem illi, quibus cum Eo intercedebat usus, in sinu deliciisque haberent, quem reliqui cives magni aestimarent, quem omnes egregium fore civem divinarentur. Accedebat, quod plures in foro disceptationes, atque litēs IPSI commissas felicissime ageret atque componeret, siquē eruditionem prudentiamque forensē, sane non exiguam, et iudicij et partibus, ob oculos poneret. Quapropter brevi tempore fiduciam scientiae et habitus, et artis et industriae insignem SIBI comparabat, fidemque egregie tuebatur; ideoque, quoad usque partium jura defenderet, aut consilia exhiberet, nomen et omen doctissimi, sagacissimi, maximeque circumspecti, justī, honestique causarum patroni SIBI servabat. Quod autem, tam habilem eximiumque Jureconsultum SE praeberet, siue causas patrocinaretur, siue de jure responderet, siue postea jus diceret, ratio una haec erat, quod juris scientiam, quam sibi comparaverat, penitus perspexisset, eamque singulari voluptate et fere dicam, amore complecteretur, ideoque scriptorum juris, cum primis patrii, notitiam amplam SIBI conciliaret, patrii juris enucleationes diligenter legeret, easque animo perpenderet, et in explicando eodem libentissime versaretur. Altera illius habitus ratio erat solida philosophiae moralis, legalis et politicae cognitio, quam SIBI in scholis celeberrimorum doctorum, atque ex frequenti eorum usu vindicaverat, et quam consuetudine et congressu cum hominibus saepe per amplificabat. Ut enim a causarum patrono, atque vel magis a iudice et a legislatore requiritur, ut animi humani indolis, in primis moralis, cognitione, atque tum in eligendis auxiliis ad finem obtinendum idoneis justisque prudentia, tum difficili, mentes explorandi, excitandi, et regendi arte gaudeat: ita verissimum quoque est, illam cognitionem, pruden-

tiam et artem perscrutatione actionum legalium et illegalium, imprimis autem ipso rerum forensium et litigiosarum usu quam maxime augeri. Tertia denique atque princeps ratio, et scientiae, prudentiae artisque fons, erat, quod VIR noster naturae dotibus, ingenii, acuminis et iudicii eximiis instructus esset, et illis, quae ad eruditionem solidam comparandam maxime faciunt, et illis, quibus sine nemo prudens dici potest: quae autem animi virtutes, tum diligente parentum educatione, tum frequenti praeceptorum doctissimorum institutione, tum IPSIUS VIRI nostri assiduitate, meditatione et ardore, eo excolebantur, ut ad tantam amplitudinem excreverent, quantam in EO reperiebamus.

Illam autem iurium scientiam tanta mentis propensione amplectebatur, ut non solum ipsorum iurium cognitionem, sed eorum usum quoque et exercitationem, Suis studiis laboribusque metam, eamque unicam poneret, atque in perscrutandis, periclitandis et applicandis doctrinis legalibus vitae Suae rationem finemque constitueret. Nec mutabat propositum, potius eidem sic inhaerebat, ut in eadem exercenda, totam vitam consumisset, nisi ad publicos honores vocatus esset. Nam mentis et intellectus virtutes et eruditionis et habilitatis specimina Doctoris nostri, diu jam dignissimum EUM adnunciaverant, qui in republica patria muniis fungeretur. Nec deest nobis ratio, quin diu jam in EUM adtentos fuisse patriae Patres arbitremur; at nondum eam sortem EI destinaret Summa providentia: Sed a. 1768, quum, die 27 Martii, VIR olim doctissimus et consultissimus *Johannes Henricus Winckler*, J. U. L., postquam quintum modo Senatoriae dignitatis annum compleverat, e vita discederet, JOHANNES ADOLPHUS POPPE, die 2 Aprilis, in ejus locum a Senatu electus, et omnium bonorum adplausu Senator salutatus est.

Sed paucis tantum diebus ultimum in Senatu locum tenebat, die 5 Aprilis enim *Paulus Berenberg*, et die sequente *Fridericus Albertus Anckelmann*, J. U. D., Senatores, bene de civitate meriti, decedebant. Quo factum est, ut Senator noster ea munera, quae Senatoribus ordine postremis committuntur, non administraret. Interea ab a. 1768 ad 1770 usque rei cerevisariae, annis 1770 sequentibus, eo instituto, quo de muneribus civicis, ministeriisque venalibus cura habetur, ut et propoliis publicis praefuit.

Anno 1772, quum Praetoris primi magistratum *Casparus Voght*, deponeret, *Petrus Henricus Widow*, J. U. L., praetoris in subsidium constituti, sive tertii, vices hactenus sustinens, in provinciam Ritzebutelensem abiret, atque *Henricus Rücker*, *Widowium* serie excipiens, praeturam renunciaret; Senator noster secundi praetoris magistratum suscepit, atque sequenti anno primi praetoris munia gessit; iisdemque annis ergastuli et levioris et gravioris regimine, quod praeturae semper adhaeret, functus est.

VIII

Ab anno 1771 ad 1774 usque instituto publico, quod incendiis coercendis prospicitur, interfuit; et ab a. 1774 ad 1776 tributi, quod hospites in civitate Hamburgensi solvunt, administrationem habuit.

Anno 1778 praefectura Ritzebuttelensis Senatori nostro decreta est, quem magistratum ad a. 1784 usque in salutem patriae et provinciae gessit.

Post reditum ex ista provincia a. 1785 et sequente partes praetoris primi vicorum, quos silvestres vocant, egit, simulque magistratum disciplinae publicae privataeque inservientem, nostrates Wedde vocant, obtinuit. Iisdem annis iudicii magistratibus rebusque opificum consulentis socius fuit: iisdem illi instituto, quod ad advenas, qui, in urbe domicilii forum contrahentes, in nexum quidem civicum recipi, haud vero juris civis Hamburgensis participes fieri, hinc a muneribus officiisque publicis vacare cupiunt, (quod Annehmen in fremden Contract audit) respicit cum sociis Senatoribus aliis; iisdem annis, vectigali ex vino solvendo, iisdem denique censui civium, dioecesi Michaelitanae adscriptorum, praefuit.

Hi modo fuere magistratus, haec tantum munera, quorum curam Senator noster partim solus, partim cum sociis Senatoribus aliis, aut quoque Consulibus praesidibus, partim cum Quindecimviris, aerarii publici administratoribus, aut aliis civibus delectis, egit. Plures dari in Civitate Hamburgensi magistratus, qui aequae ac illi Senatoribus committuntur, a quibus vero Senator noster vacavit, rerum Hamburgensium bene gnarus, facillime intelliget. Quod autem Senator noster non omnia munera Senatoria gesserit, altera est causa, quod eorum munerum, quae in Senatores serie ultimos cadunt, particeps esse non posset; quia vix ad octo dies Senatuum clauderet, his diebus duo autem novi Senatores in IPSIUS locum intrarent, atque intra semestrem tertius cooptaretur.

Altera, quod, quum in provincia Ritzebuttelensi Praefecti partes tueretur, per sex annos ab omni magistratu in urbe immunis esset; redux autem duos tantum annos in ordine Senatorio consumeret, atque, quia sextum in eodem obtinebat locum, illi magistratus, primis gradibus adnexi, ut sunt praeturae suburbanae aliique, in EUM conferri non poterant, quum illis duobus annis vix superatis ad consularem dignitatem promoveretur.

Annum enim 1786 vix ingressi eramus, quum VIR olim magnificus et consultissimus *Albertus Schulte*, J. U. D., reipublicae Protoconsul meritisissimus, die tertio Januarii naturae debitum redderet: quo facto Senatus amplissimus, ut gravem hanc acceptam jacturam reipublicae resarciret, JOHANNEM ADOLPHUM POPPE, J. U. D., quum per XVIII annos Senatoris honores atque munera omni fide, prudentia, alacritate et dexteritate gessisset, die XI Januarii, Consulem, tota civitate adplaudente, declaravit.

Qua in summa, quam civitas Hamburgensis habet, dignitate constitutus Consul, omnem omnino magistratum, omne munus, omnesque

functiones, quibus consul, five solus, five soció consule, five senatoribus adjunctis, five cum illis civibusque delegatis; five cum civibus solis praestit, et suscepit, et perfecit. Sic iudicio, ad magisteria opificaria respicienti, ab a. 1786, et iudicio rei nauticae, supremo ab a. 1789 praefuit; Praefidis secundi munus in Senatu ab a. 1781, primi vero ab a. 1800, alternis annis, sustinuit, usque dum in vivis erat. Rei monetariae curam, consulis ordine tertio et quarto impositam, annis 1788 ad 1790 usque, et pharmacoepae publicae ab a. 1791 ad 1807, egit. Ab anno 1789 ad 1800 usque, in nosocomii St. Georgio dicati, in suburbio ejusdem nominis, ab anno 1791 ad 1807 usque coenobii St. Joannis in urbe, uti aedis publicae, quae egeni excipiuntur, a nostratibus Gasthaus dictae, et nosocomii St. Hiobi in urbe tutelam egit; tandem ab anno 1788 ad ultimum vitae Suae diem dioeceseos Michaelitanae patronum SE exhibuit.

Quum ultimo elapsi saeculi anno, die 22 Augusti, VIR magnificus olim et consultissimus *JACOBUS ALBRECHT VON SIENEN*, J. U. L., Protoconsul dignissimus, decedebat, Consul noster in summum hunc reipublicae honorem ascendens, princeps totius Senatus salutabatur.

Ab eodem anno usque 1807, instituti publici, egeni dicati, quod Conventi nominatur, tum orphanotrophii publici, et aediculae St. Gertrudis in urbe patrocinium gerebat; iisdem annis cellae vinariae publicae praerant. Nec ILLE aegre ferebat, ut in administranda schola pauperum *Pasmanniana* socius eligeretur, in qua cura ab a. 1802 ad vitae finem perdurabat. Tandem ab anno 1800 donec viveret, summi praefecti militiae, et civicae, et mercenariae, munus sustinebat; quod, cum protoconsulatu conjunctum, VIRUM nostrum, praesertim in ultimis vitae Suae stadiis, maximopere occupabat.

Non solum vero in magistratibus, tam consularibus, quam senatoriis, muneribusque cunctis, sed etiam in aliis quibuscunque negotiis, eum SE praestitit, quem civitas optimo jure expectaverat. Omne enim munus et negotium, et functionem quamcunque, omnem magistratum summa dexteritate, inconcussa fide, circumspecto animo, magna prudentia et ingenii acumine eximio, indefesso studio, alacritate moram inutilem respiciente, assiduitate perdurante, et ordine admirabili exponebat, administrabat, perficiebat. Quaerere prius, quam agenda essent, quare et in quem finem agerentur, et reputare Secum, quomodo et qua ratione gerendae sint res, quid opus, qui labor esset, hoc studiorum laborumque Suorum primum et princeps erat caput. Jam vero ea negotia, quae deliberata, ab omni parte explorata atque cognita habebat, forti atque virili animo expedire, haec ratio Sua erat, uti effectus laborum Suorum testabatur. Nunquam, quod virum bonae indolis nunciat, munus officiumque in SE recipiebat, nisi illud quoquoque explorasset, penitusque perpexisset: Neque ignominiae SIBI fore censebat, notitias et ex iis haurire, qui magistratui ad gerendum munus expediendaque negotia sub-

X

juncti sunt, ideoque ambitum functionesque ejus experientia ducere no-
 runt; quippe qui ad vitæ diès in ministerio versantur, quum magistra-
 tus transeant ab uno Viro in alterum: et recte censebat; siquidem varia
 multaque ex ejusmodi ministris percipiuntur, quæ, si secus, omnino et
 facillime ignorantur. Eam, quam olim in causis patrocinandis, sive acto-
 ris, sive defensoris partes sustineret, aut si responderet de jure, ostende-
 rat pronitatem et perseverantiam, ne flocci quidem ea præceptis justi,
 honesti, æqui aberrandi, eam et postea, quum jus diceret, sententiam-
 que ferret, sive in curia, aliove loco publico, sive domi faceret, forti con-
 stantique animo exercebat. Jus enim dicebat ad tenorem rationemque
 legum patriarum et in subsidium vocatorum juriùm, nullo profus con-
 ditionis, status, opum, relationis partium habito respectu. Si vero ex
 cognito factò apparebat, ex legibus positivis seu scriptis serui non posse
 sententiam de justitia aut injustitia facti; tunc secundum præcepta juris
 naturalis, seu Rationis, rem dijudicabat ita, ut lata de factò sententia, ac si
 legibus positivis nitatur, videretur. In quo autem Consul noster, quan-
 do de rebus causisque in litem deductis cognoscebat, potissimum emi-
 ebat, erat illud acumen ingenii, quo lites maximopere implicatas, caus-
 asque in tricis diu jam morantes, celeriter et recte perspiciebat, diri-
 mebat, componebat. Gaudebat in super illa vicinientis, quia ex arsis par-
 tium, magna contentione et acriter pro suis opinionibus pugnantium,
 animos, mira arte et leniente sermone mitigabat, eorum querelas et con-
 tentiones placidus accipiebat, ad liquidum perioscebat, argumentis, ex
 rationibus firmis verisque deductis refellebat; aut placida Sua facundia
 litigantes admonens, eo perducebat, ut litibus renunciarent, aut de re
 convenirent; sicque transactione pactove pacem inter eos faciebat, eos-
 que a lento dicarum processu, et multis magnisque impensis tuebatur.

Nunquam vero Consul, nec in negotiis forensibus, nec publicis, nec
 privatis copiam Sui facere detrectabat, sed libenter ex Se quaerentes
 audiebat, et ad propositiones quaestionesve comiter respondebat, ita, ut
 illi fere obliviscerentur, se cum iudice suo et cum magistratu primi ordinis
 rem habere. Contra vero, quum injustitiam et iniquitatem, et vel for-
 mam speciemve ejus in odio haberet, quid mirum, quod improbis, im-
 morigeris, justi et æqui osoribus, mendacibus, subdolis dissimulatoribus,
 aliisque ejus generis hominibus, severum et vel austerum iudicem aut
 magistratum Se præberet? Illa Sua mentis indole, morum probitate,
 famæque integritate omnes a tribunali Suo arcebat, qui arte quadam,
 operis quasi officiosis, donis aut remunerationibus, lites progressum im-
 pedire aut retardare, sententiamque in suam ipsorum partem detrahenda
 studebant; neque quis unquam ejusmodi facinus perpetrare ausus est.

Sed hæc hactenus. Pauca nunc ex vita PROTOCONSULIS, quam pri-
 vatus degebat, adferenda sunt. Consul noster coelibatui non favebat,
 siquidem corpore vegetus, viribus secunda valetudine et temperantia in-

Amuss hessum in fragilibus, d. 1794 XI
es Ream f. m.

fractis fruebatur. Ideo a. 1756, d. 2 Decembris, virginem, muliebribus virtutibus insignem, *AGNETAM CATHARINAM, Martini Bernhardi PRINTZ*, quindecimviri honestissimi filiam unicam, cujuscum fratre, Confulis Soror altera nupta fuit, ut supra nuntiatum est, vitae thorique sociam elegit, atque in matrimonium duxit.

Ex hoc conjugio X quidem liberi descenderunt, duo autem tantum patri supersites evaserunt. Nascebatur enim: a. 1757, d. 31 Aug., filius, qui nomen *Bernhardi Friderici* sortitus est, in pueritia autem obiit.

Anno 1759, d. 12 Januarii, filius alter, *NICOLAUS BERNHARDUS* dictus, qui adultus, Jurisprudentiae studio se addixit, atque Gottingae 1782, d. 16 Octob. Juris utriusque Doctoris honoribus condoratus est; quo actu solempni, dissertationem, qua disquiritur, *utrum lex nova de bonis hereditariis alienari permittis, contra subditos Hamburgenses peregre comitantes possit applicari*, et qua cognitionem doctrinasque Sibi comparatas satis edidit, publice, et sine Praefide defendit. Deinde nonnullis annis in patria consuetis, Eutinam, Holstinae oppidum notissimum, se contulit, ibique domicilio utitur, atque ex uxore, *Mariana Hickner*, quam a. 1800, mense Majo ducebat, filiolam suscepit.

Jam septem puerperiis laboravit honestissima Confulis conjux, nulla tamen misistitia fata ex iis in parentes redundarunt. Edidit enim anno 1760, d. 4 Februarii, filiulam jam vitae expertem; a. 1761, d. 16 Martii, alteram, quae vix nata decessit; a. 1762, d. 12 Januarii, tertium filium, qui vix editus obiit; a. 1762, d. 16 Decembris, filiam tertiam, quae primis christianorum sacris modo initiata, animam efflavit; a. 1764, d. 28 Januarii, filiam quartam, cui nomen *Annae Catharinae Amaliae* fuit, quae vero paullo postea vita discessit; a. 1765, d. 24 Aprilis, filium quintum, vix natum jam morientem; a. 1766, d. 20 Octobris, denique filiam quintam jam denatam.

Sed nunc rediit grata fors matrimonio, ita ut VIR noster, jam in Senatorum ordinem receptus, a. 1768, die 15 Novembris, filiam sextam, *ANNAM AGNETAM AMALIAM* fusciperet, quae, a. 1786, mense Martio, nupsit Viro consultissimo, doctissimoque, *Nicolao von Graffen*, J. U. D., qui ex Secretariis Reipublicae praefecturae Bergedorfensis administrator creatus est, eique tres filios, quorum unus obiit, totidemque filias peperit.

Post haec X puerperia ad quatuor tantum annos conjugis suavissimae amore, auxilio, societate laetabatur Senator noster, a. enim 1772 peramata uxor inter coelites recipiebatur. Viduus nunc liberis Suisque debebat, officiisque et muneribus susceptis fungebatur ad XVII annos. Sed hoc temporis spatio aetate multum proventus erat, et quum parentali consuetudine cum filia unica, quippe in matrimonium collocata, orbaretur, labores autem et negotia, E. in Consularem dignitatem evecto,

XII

admodum auferentur, cura, et solertia: et suavitate alterius conjugis optime SIBI consuli existimavit: Quapropter animum advertebat ad CORNELIAM, natam OVERMANN, superstitem Nicolai Gottlieb LÜTKENS, Senatoris olim et negociatoris, maxime versati atque prudentis, viduam; quippe quam propter egregias animi dotēs mentisque virtutes jam dudum magni aestimaverat, eamquē a. 1789, d. 16 Novembris, matrimonio SIBI jungebat, atque cum eadem, jacturam prioris conjugis largissime EI resarciendo, felix, faustus, fortunatus, ad obitum Suum vivebat. Utrique uxori maritum S.E. praebebat amantissimum; fidissimum et officiosissimum. Patris officiisungebatur; ut sancta Christianorum religio et sana Ratio poscunt; atque uti amore vere paterno liberos Suos prolequebatur, ita quoque eos bonis litteris artibusque commodis instrui, animosque ipsorum sic informari studebat, ut aliquando boni cives, conjuges, parentes evadere possent. Nec ex propinquis aliquem negligebat, potius in salute conservanda et promovenda Suorum lubentissime occupatus erat. Rei domesticae curam ita agebat, ut bonum, prudentem ac politum patremfamilias deceret. Nec enim epulas lautas, cibis potibusque exquisitoribus repletas magni aestimabat, neque in vivendi ratione, vestitu, suppellectile, utensilibus, splendorem justo majorem et conspicuum, etiam quum summis ornatus esset honoribus, ostendebat. Consuetudines vero cum cognatis, amicis, aliisque bonis viris, et convivis amica, et moderata, nec numerosa, nec sumtuosa amabat. Vitam ruri degere, peractis negotiis, diligebat, quapropter etiam diversis temporibus extra urbem commorabatur. Sed ibi non inertiae vivebat, sed Suis, et litteris, tum et SIBI, ut vires repararet, quo melius ad munera administranda laboresque perferendos sufficerent. Domi imprimis horas, a functionibus negotiisque munerum vacuas, tum studio juris, et patrii praefertim, dicabat, scripta, quibus illud explicatur, diligenter notabat, notitiamque eorum SIBI parabat, id quod autographa Eius relicta affatim testantur; tum vero legendis libris varii generis, ex quibus incrementa scientiae, aut usum moralem, politicum aliumve, aut animi oblectamenta hauriret, consecrabat. Has quoque horas amico, clienti, aliove ex Eo consilium, institutionem, regulam actionum suarum aliudve auxilium petenti, servabat. Quo tempore et gratiae IPSI erant salutationes eorum, quos bonos noverat; hos comiter excipiebat et lubentissime communicabat cum illis, et de rebus publicis privatisque confabulabatur.

Jam defuncti PROTOCONSULIS animum ejusque indolem, descripturus, verissimum habeo, EUM praestantia et excellentia permultos superasse, dexteritate et probitate nemini cessisse. Inerat EI mens ad quodvis verum bonum parandum, servandum ac promovendum, ad veritatem et honestatem, ad justa juste agenda et jus cuique suum tribuendum, ad officia humanitatis, benevolentiae et aequitatis exsequenda, admodum propensa et ardens. Fidem christianam, quam profitebatur plurimi faciebat,

ex animo venerabatur atque in agendo prodebat. Itaque cultum Dei, publicum nunquam, nisi gravissima obveniente causa, negligens; elato animo exercebat, sicque omnibus exemplo pietatis erat; neque privatum omittebat. Tantus autem abfuit, ut dissentientes de cultu divino, cui Ipse favebat, contemneret, ut potius eos, modo ejus fidei, cujus aedificas se nuntiabant, praecepta observarent, parvi omnino non aestimaret, bonosque haberet. Justitiam, anima et sensu Eri insitam, admodum colebat et fortiter administrabat, ita tamen, ut jus strictum, quando ejus exercitium humanitatem offendebat, ad tenorem juris interni et aequitatis regulas revocaret, atque tum ab omni partium studio Se remotissimum praefaret, tum, sive commodum sive incommodum ex eo Sibi nasceretur, perinde haberet. Patriam in venis quasi ac medullis Ipsi insidentem, flagrantissimo studio prosequabatur ita, ut nomen viri de republica optime sentientis recte et optimo jure mereretur. Hoc amore, hoc studio patriae nunquam desituebatur; atque iis temporibus imminutam non esse illam pronitatem ostendebat, quum infortunia varii generis in rempublicam irruerant. Patriae enim salus omnium studiorum Suorum laborumque praecipua erat meta, ad quam consequendam semper cogitabat, ideoque, quae in veram salutem patriae vertere poterat, indefessus eidem parare omnibus nervis conquirebatur. Illa vero in ejus mente insita vis et *ἐπιθυμία*, atque ille moram inanem respuens nixus in agendo, quibus in omnibus negotiis et imprimis publicis utebatur, Eum vel Senem non deserebant. Ideo conventus Senatus in curia sine ullo intervallo frequentans, doctrina, prudentia, consilio ibi prae lucebat, neque isto tempore calamitatum curarumque pleno, illum ardorem, atque elationem et eminentiam animi deponere; sed potius negotia, in immensum fere amplificata, constanti et perduranti mente perficiebat; neque nocturno tempore, si congressum posceret rerum conditio, adesse desinebat.

Sed nec ampla perfectaque, quam Sibi paraverat, eruditio, nec ille, olim ex causarum commentationibus rebusque forensibus, et postea ex munerum, magistratum et jurisdictionis administratione, Ipsi enatus rumor, nec civium in Eum posita fiducia, animum Eius efferebant. Has enim multo labore assiduoque studio partas virtutes ad conservanda, aut defendenda, aut vindicanda, aut confirmanda jura civium, ad officia tuenda Sua, ad admonendos alios, ut suis ipsorum officiis aequae viverent, ad conservandam et promovendam salutem publicam privatamque impendens, in commune conferebat.

In contrahenda amicitia cautus providusque, in contracta atque experta tenax erat. Quos amicos salutabat, ab iis, quos amiciores Sibi conciliarat, distinguens, hos tenera animi propensione, sancta fide, summa benevolentia et officiositate amplectebatur; illos benignitate, urbanitate, humanitate et liberalitate excipiebat. Quem omni doctrina liberali politum, quem vitae integram, probum, modestum, quem religionis cogni-

XIV

tae assertorem constantem, quem ad perficienda negotia instructum, primum, habilem, indefessum strenuumque cognoverat, hujus animum lubentissime SIBI conciliabat, hujus usum maxime appetebat, hoccum amicitiae arctioris foedus contrahebat. Sed neque plenum imaginibus atrium, neque divitiarum coacervatarum possessio, aliquem commendabant, ut familiari amicitia eum SIBI jungeret. Generosam enim stirpem, avitamque nobilitatem non parvi aestimabat, sed tanquam incitamentum ad praestandas majorum virtutes, factaque laudabilia et salubria perpetranda. Opum congeriem multum omnino facere, ad vitae sufficientiam, ad sublevandam aliorum miseriam, ad resarciendas calamitates publicas, ad sustentanda reipublicae onera; hunc enim esse finem et metam divitiarum, earumque usum; eas vero aequae ac generosam stirpem, nec pretium viri constituere, nec auctoritatem: honoribus publicis ornatum eo magis virtutibus intaminatis praelucere aliis debere, quo magis illis emereret, censebat. Sed neque honorum splendor, neque divitiarum adquisitio, multo minus voluptatum illecebrae vim aliquam in Eius mentem dimittebant; cupidines enim, qualiscunque generis et modi, Rationi subjiciendas, ejusque sub imperio tenendas esse et docebat et efficiebat.

Congressus cum Suis, amicis, aliisque bonis civibus caros habebat, atque hilarem, affabilem, comemque SE praebat; neque facetias, lepores, jocos respuebat, modo fidem et sacra christianorum, libros eidem dicatos scriptoresque, modo bonos mores et decentiam non offenderent. Eos, qui cognatorum, propinquorum, amicorum sorte expertes erant, semper benigne comiterque excipiebat, humanitatem, urbanitatem et benevolentiam erga quemvis et vel subjectum exercebat, animumque, omnes homines amore complectentem, benefaciendo, sublevando, auxilium, operam consilium adferendo, absque ulla ostentatione explicabat.

Is erat PROTOCONSULIS nostri animus, is officia Sua perficiendi ardor et conatus. Quod autem talem SE praebere posset, qualem EUM cognovimus, hoc parentibus et praeceptoribus Suis, hoc fidei christianae, sanaeque philosophiae cognitioni acceptum referebat, his enim rationi Suae regimen sensuum et incitamentorum naturae conciliarat, his insignem eruditionem, eamque adplicandi habilitatem felicissimam; quae vero quoque assiduitati et sollertiae Suae in ediscendis et pernoscentis doctrinis Suis, bonisque litteris aliis tribuendae sunt.

Sufficiant hae imaginis lineae, ut mentis praestantia VIRI inde colligi queat. Superest, ut de externa Eius forma corporisque conditione quaedam adferantur. Nec sane pauca, ut VIR officiis Suis sic satisfacere posset, Eius naturae, et vivendi rationi tribuenda sunt. Firma enim gaudebat corporis constitutione, eamque jure quasi hereditario a matre obtinuisse videtur, quae quippe vitae metam illam, quae ad seculi ambitum adpropinquat, fere attingebat, nullis prope morbis vexata. Haec corporis firmitas eo quoque conservabatur et augebatur, quod a

teneris ad frugaliitatem, abſtinentiam, laboresque ſuſtinendos adſuefactus eſſet, eamque valetudinem IPSE temperantia et modico alimentorum uſu, motuum corporis juſto moderamine, rectaque et provida laborum et recreationum permutatione, tum et jucunda cum propinquis amicisque conſuetudine SIBI conſervaret. Quapropter labores ſuſcipiebat alacritate, et hilaritate perficiebat, ſuperatis iis autem recreatione animi utebatur neceſſaria. Mane ſurgebat, et in lectum; accedente nocte SE recipiens, ſomno fruēbatur quieto. . Opiaris enim, et quae mediam noctem excedunt, coenis minime favebat. Quid multa? In tota EIUS vivendi ratione ordo, modestia, decōr, frugalitas, negotiorumque regula ubivis elucebat. Sic bona fruēbatur valetudine, quae rariffime, et tum levioribus nec longinquis moleſtiis turbabatur: modo illum graviorem, et ni fallor, unicū, morbum exceperis, quo jam ad ſenectutem promotus laborabat, ex quo tamen celeriter et in integrum reſtituebatur ita, ut ILLE ad formam et aetatem virilem rediſſe videretur. Neque Senis venerabilis noſtri adſpectus alius ac valentis vigentisque viri erat. Idem enim ad ultimos vitae fines uſque, corporis habitus rectus, geſtusque venuſtus; idem firmus inceſſus, eadem artuum habilitas ut antea; neque diminuta videbatur oculorum acies, ſenſuumque reliquorum integritas; neque manus in ſcribendo tremula; ſed firma potius et agilis, quae litteras bene compoſitas, vocesque juſtis intervallis, rectisque lineis, tanquam ad regulam ductis, diſpoſitas pingebat, uti ex autographis EIUS apparet. *)

Statura Conſuli noſtro erat procera, ſolitam viri menſuram certe excedens, bene compoſita, ampla magis ac gracilis, robuſta. Faciē gerebat amoenam, immo formoſam, in vultu autem comitatem, ſuavitatem, animi lenitatem, ſimulque hilaritatem magis quam gravitatem. In ſermone ILLIUS grati aliquid inerat, et quaſi dulcedo, quare EUM loquentem libenter auſcultabamus. Immo tanta erat EIUS facundia et loquelae gratia, indeque emicans animi candor et probitas, ut et illi, quorum precibus votisque SE reſponſurum negaret, non ſolum ſine ira et moleſtia, ſed mollito animo, atque vel reverentia et admiratione impleti; nec raro exorta animi in EUM inclinatione abirent.

Is erat JOHANNES ADOLPHUS POPPE, VIR, Cujus memoriam grata conſervabit poſteritas; Cujus laudes nunquam capiet oblivio. Etenim, ut diutius apud nos verſaretur, Deo ſapientiſſimo non placuit; attamen voto Conſulis, ne diuturno morbo decederet, benigniſſimus adnuī. Nam die XXVIII Auguſti, quum venerabilis ille et actuoſus Senex SE adingeret, ut conventui Senatus intereſſet, ſubito apoplexia

*) Teſtes ejus et gratae mihi ſunt duae epiſtolae, quarum priorem paucis menſibus, poſtēriorem paucis modo diebus ante occaſum ad me dederat.

XVI

oppressus, in conjugis perterritae complexu extremum vitae Suae spiritum edidit. Sic multis ILLE bonis flebilis occidit.

Vixit LXXX annos et III. menses; in matrimonio priore XVI, in posteriori XVIII, viduus autem XVII annos. In Senatorum ordine XVII annos, IX menses, totidem dies; in consulari dignitate vero XXII annos, VII menses et fere dimidium, in quo temporis spatio VII annos, et aliquot dies Protoconsulis potestate gaudebat. Sic XXXIX annos et V fere menses, dimidiam propemodum vitae Suae partem, in Senatu degit, siquidem primum jam post quadragesimum aetatis annum agebat, quum Senator crearetur.

Tanto temporis tractu Senatus bis ferme renovatus est. Electi enim sunt Consules XII e Senatoribus, Senatores autem L, nimirum II e Secretariis, reliqui tum e civibus honore academico-ornatis, tum e negotiatoribus spectatissimis, ex utrisque autem IV ad consulem magistratum promoti sunt. Electi porro Syndici VII, nimirum II e Secretariis reliqui ex eruditis; denique Protonotarii duo, Archivarius unus, Secretarii VII, ex quibus II in Syndicorum, totidem in Senatorum ordinem, unus ad administrandam praefecturam Bergedorfensem creati sunt. Ex his VIRIS eos si feceris, qui ex ordine suo in alium et eminentiorem promoti sunt, numerus electorum LXX viros continet; totus Senatus autem XXXVI efficit.

Gravissime inopinatum obitum peramati mariti lugebat vidua superstes, patris praestantissimi filius-filiaque; gravissime dolere decessum cognati, adnati, propinqui; gravissime amici et clientes; gravissime tandem sensit Protoconsulis meritissimi Civisque exoptatissimi occasum Respublica et omnis patriam amantiū numerus.

Haud quidem diu Defunctam plangebat relicta ERIS vidua, mox enim post mariti obitum aegrotescens, pluribus mensibus vitam adversa valetudine vixit, jamque die XXVIII Martii sequentis anni, postquam ad LXVIII annos et VII menses aetatem perduxerat, animam Deo reddidit.

Sed nato nataeque patris venerabilis decessus, quoties ejus reminiscuntur, luctum in animum revocabit. Interea Illis, conjugibus, prolique Eorum valetudinem constantem salutemque exoptatam adprecamur, atque ut Illis, reliquisque, quocumque modo pie Defuncto juncti fuerint, omnibus, serenae diu illucescant dies, ut mollia Iphis sint fata, atque ut, quaecumque in officiis exsequendis suis statuent, agentque, prospere cedant, ex animo vovemus.

In defuncti Consul senioris locum jure Suo successit Vir magnificus et amplissimus, DANIEL LIÉNAU, jam supra XXVI annos in Senatorio, tum Consulari ordine de republica meritissimus. Consulatum autem sortitus est die IV Septembris, Vir consultissimus

doctissimusque *JOHANNES ARNOLDUS HEISE*, J. U. L., quem ab anno 1790 Senatoriis magistratibus muneribusque feliciter functum, verum et in administranda provincia Ritzbüttelenfi per IX annos, satis de civitate Hamburgensi promeritum cognovimus. Tandem Senator electus est, die IX Septembris, Vir consultissimus et doctissimus *Martinus Wolderus Schrötteringk*, Vir doctrina, prudentia, dexteritate Sua conspicuus, Senatoris olim meritissimi filius.

Quod reliquum est Deum enixe precamur, ut illorum Virorum et electi Senatoris consiliis, studiis, laboribus benignissimus accedat, ut Eos a periculosis morbis fatisque acerbis tueatur, ut gravem molestumque magistratum Iphis sublevet, eosque, quos suos appellant, sanos, salvos, incolumes servet. Nec minus Deum omnipotentem precibus adimus devotissimis, ut civitatem Hamburgensem sartam tectamque habeat, a calamitatibus cladibusque defendat, acceptas reficiat, et ad pristinam felicitatem, florem, famam redigat; atque ut multos Ei largiatur viros patris amore accensos, et ardore in Ejus veram salutem, quae possunt, vertendi incitatos, ad munera gerenda idoneos, fortes, indefessos, justos, nihilque acturos, quod iniquum et inhonestum, aut quod Deo displiceret. Quid multa? permultos cives, qui defuncto, proh. dolor! *JOHANNI ADOLPHO POPPE*, moribus, scientia, factis, certe equiparari possint, si anteferri *ILLI* nequeant.

